

DE HEERIAAN

Contactblad van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph
Zusters van de Choorstraat

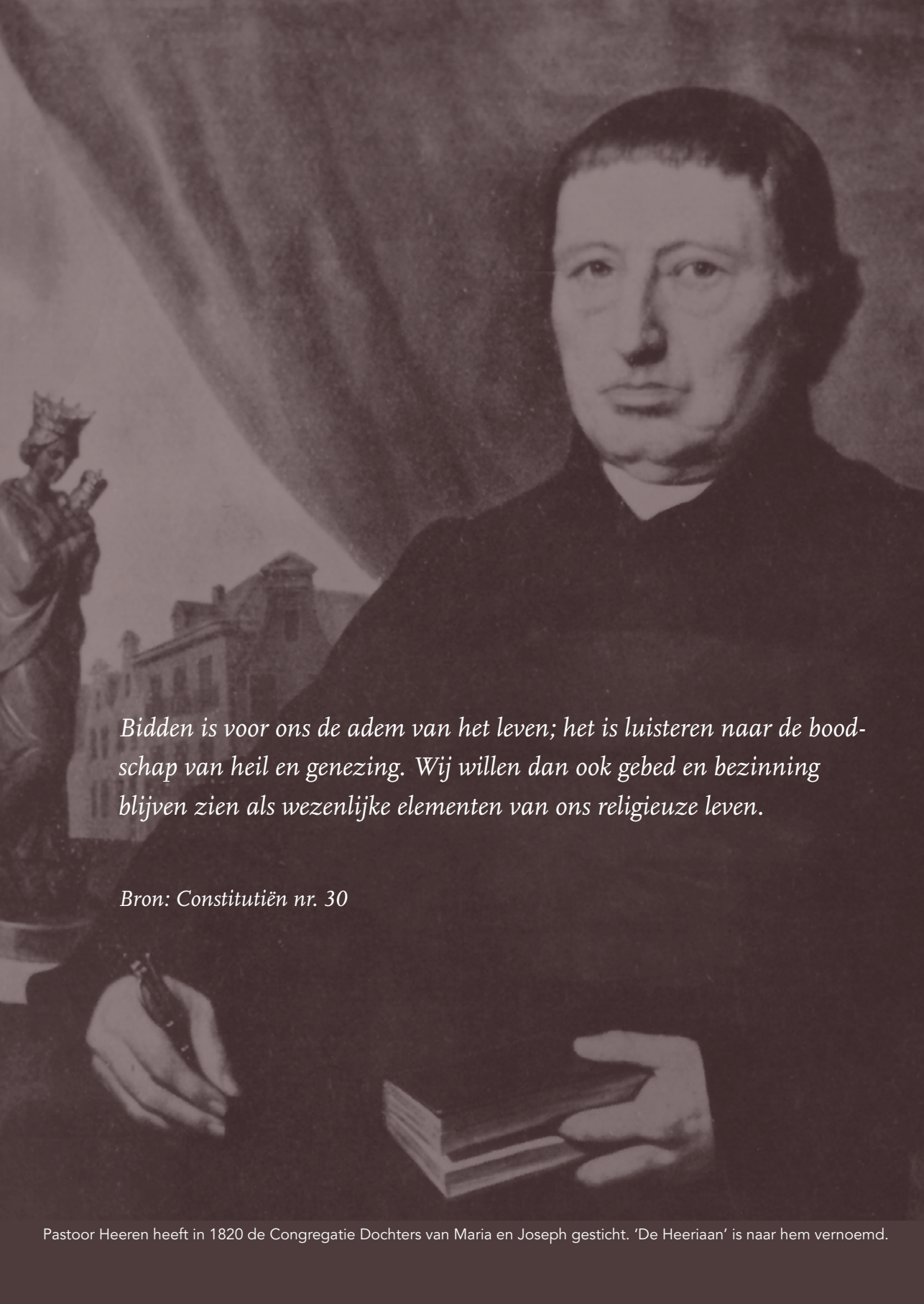
JAARGANG 44
WINTER 2015

- Vredevorst
- (G)een wonder!
- Mgr. Van Laarhoven

IN
OMNIBUS
CHARITAS

Bidden is voor ons de adem van het leven; het is luisteren naar de boodschap van heil en genezing. Wij willen dan ook gebed en bezinning blijven zien als wezenlijke elementen van ons religieuze leven.

Bron: Constitutiën nr. 30

Voorwoord	4
Indonesië	
• <i>Kenalan: Zuster Brigitta</i>	5
• <i>Wat staat er in de krant?!</i>	8
Vroeger – Nu	
• <i>Algemene Oversten DMJ – Victoria Pauwen</i>	10
• <i>Ramen van de kapel – deel 4 van 8</i>	14
• <i>Pelgrim word je onderweg – deel 3 van 4</i>	19
Actualiteiten	
• <i>Jubilea in 2016</i>	22
• <i>Jaar van het Godgewijde Leven – deel 2 van 2</i>	23
• <i>Kerst</i>	26
Overweging door Zuster Augusta	
• <i>Vredevorst</i>	27
Iconen door Zuster Leonie	
• <i>Gij zijt mijn welbeminde Zoon</i>	30
Verhaal van Zuster Lisette	
• <i>De sleutel naar herinneringen</i>	33
Loslaten & Opbouwen	
• <i>Religieuzen in Nederland anno nu – Zuster Denise en het naailokaal</i>	34
• <i>(G)een wonder!</i>	36
In Memoriam	
• <i>Monseigneur Van Laarhoven</i>	38
Agenda	42
Colofon	43

Voorwoord

Soms, heel soms, zomaar uit het niets, is geluk voelbaar. Het is als een heerlijke geur die langs komt waaien; als je het wil pakken, vasthouden, is het al weer weg. Het voelt een beetje als een warme, zoete thee die je binnenste helemaal verwarmt en een intense tevredenheid achterlaat.

4
Veel vaker komt blijdschap om de hoek kijken. Dat is niet hetzelfde, maar wel een mooi opstapje naar dat geluksgevoel. De inhoud van dit nummer maakt ook blij. De verhalen zijn toekomstgericht en hebben een positieve toon. Ze laten zien dat er heel veel jonge mensen zijn die kunnen nadenken, die op de bres staan voor anderen en die hun handen uit de mouwen steken. Mensen als Malala, Dorian, Bart en vele anderen. Doeners, net als Vincentius. Dat te zien, is mooi. Daar word je blij en bijna gelukkig van!

De redactie van de Heeriaan wenst alle lezers een zalig kerstfeest en een gezond en gelukkig 2016!

Brigitte Lutters
Redactie Heeriaan

KENALAN (*Een bekende*)

Elk kwartaal een kennismaking met één van onze Indonesische Zusters, deze keer:

Zuster Brigitta Widyaningsih

Biodata (Personalia)

Zuster Brigitta, geboren op 10 december 1972 in Ambarawa op (Midden)Java als het oudste kind van vier. De nu 43-jarige Zuster Brigitta trad in op 7 juli 1994.

Uit wat voor een gezin komt u?

Ik ben het oudste kind en de enige dochter van Aloysius Budi Santoso en Maria Cecilia Yamsih. Na mij volgden drie jongens. Mijn broers zijn nu allen getrouwd.

Ik kom uit een eenvoudig gezin, we woonden in een nou niet bepaald welgestelde buurt. Het is een buurt waar veel handel wordt gedreven en waar veel toeristen komen. Er is ook prostitutie. De bewoners moeten hard werken voor een minimaal bestaan. Mijn ouders moesten hun best doen om de dagelijkse kosten en het schoolgeld van hun kinderen te kunnen betalen. Mijn vader werkt bij een schoonmaakbedrijf en mijn moeder doet de was in een hotel. Voor hen en de mensen in soortgelijke situaties betekent het dat mensen hard moeten werken en niet kieskeurig kunnen zijn in het soort werk. Het betekent ook dat zij zuinig moeten leven en hun kinderen weinig kunnen toestoppen. Toch is er zorg voor elkaar en voor de familie.

Men voelt zich verantwoordelijk voor elkaar en men is blij en dankbaar met het kleine. Ook hebben we van onze ouders geleerd om niet te snel te oordelen. Zij hebben ons waarden en normen geleerd die wij dankbaar meedragen in ons leven en die ons innerlijk rijk hebben gemaakt. Ondanks hun onvolmaaktheden ben ik trots op mijn ouders!

Als iemand een beschrijving van u zou moeten geven, wat zou hij of zij dan over u zeggen?

Vroegere kennissen zullen mij zien als iemand met veel vrienden omdat ik soepel ben in de omgang, ik kan mij gemakkelijk aanpassen aan een nieuwe omgeving en aan veranderende situaties. Ik hoop dat velen mij ook nu nog zullen herkennen in de volgende woorden: vriendelijk, eenvoudig, vergevingsgezind, moederlijk, behulpzaam en tolerant.

Klopt dat beeld volgens u?

Ik hoop het!

Wat betekent het voor u om een Zuster PMY te zijn?

Voor mij betekent een Zuster PMY zijn dat ik moed en kracht ervaar in de gemeenschap, in mijn werk en in mijn omgeving. Ik wil graag net als de discipelen het zout en het licht van de wereld zijn.

Ik krijg zo ook de mogelijkheid om bij te dragen aan de ontwikkeling en groei van de Congregatie en dat geeft me veel vreugde. Het leven als religieus inspireert en motiveert me, om ook naar mezelf te blijven kijken, te reflecteren en mezelf te blijven verbeteren voor mijzelf en voor anderen.

Hoe is het om als een katholieke Zuster te leven in een land waar katholieken een minderheid vormen?

Op dat terrein ervaar ik niet veel problemen. Wij (katholieken) moeten ons wel constant aanpassen om met mensen die een andere godsdienst aanhangen en een andere cultuur hebben, samen te kunnen werken. Dat maakt wel dat we kritisch moeten zijn op ons denken en handelen. Wij moeten zichtbaar zijn en empathie tonen. We zijn nu eenmaal een minderheid hier. Maar ik heb ervaren dat andersgelovigen ons accepteren en ons opnemen als familie. De verschillen vormen geen hinderpaal tot samen werken en leven. We moeten het samen doen.

Wat heeft u gestudeerd of studeert u nog, en wat voor werk doet u nu?

Ik ben klaar met de studie maatschappelijk werk en ben nu als pastoraal werker aangesteld in de parochie van Purworejo. Ook geef ik godsdienstles op school.

Wat betekent dat werk voor uw geloof en spiritualiteit?

Ik denk dat God bedoeld heeft dat ik dit doe. Dat ik via de Congregatie en naar mijn mogelijkheden dit werk kan doen. Doordat

ik dit mag doen, kan ik niet alleen de noden van medemensen verlichten, maar kan ik ook Gods liefde overbrengen naar de mensen voor wie ik werk. Ik draag op die manier bij aan de verwezenlijking van Gods rijk.

Stel, u was geen Zuster geworden. Hoe zou uw leven er volgens u dan uit hebben kunnen zien?

Eerlijk gezegd, vind ik dat moeilijk om voor te stellen. Maar ik zou proberen zelfstandig en ruimhartig te zijn. Ik zou hopelijk mijn werk doen met grote toewijding, consistentie en volharding. Ik zou betrokken willen zijn bij sociale en kerkelijke activiteiten.

Wat zijn uw idealen voor de komende 20 jaar?

Mijn idealen zijn:

- groei en bloei conform de identiteit van de Congregatie op het gebied van spiritualiteit en apostolaatswerk.
- een leven voor de Indonesische en Nederlandse regio's, waar de Zusters hun eigen cultuur, maar ook een gemeenschappelijk spiritualiteit herkennen.

Ik hoop:

- dat de Congregatie kwalitatief en kwantitatief kan voldoen aan de eisen van de moderne dienstverlening.
- dat de Congregatie activiteiten op nieuwe plaatsen durft te beginnen.
- dat de roepingen in Indonesië toenemen.
- dat er meer variëteit komt in de zendingsactiviteiten van de Congregatie met inachtneming van de visie, missie en spiritualiteit.
- dat de levens van de Zusters meer diepgang krijgen.
- dat de Zusterlijke liefde onder de Zusters sterker en dieper wordt.
- dat de professionaliteit van de Zusters mag toenemen. <

Wat staat er in de krant?!

In een krant op Timor-Leste, de Suara-Timor-Lorosae, werd op 9 juli 2015 verslag gedaan van de jongste gemeenschap van de Congregatie DMJ/PMY, de school (St. Maria) voor dove kinderen en het internaat (St. Joseph).

De voertaal op Timor-Leste, is Tetun. Het artikel is dus eerst vertaald naar het Indonesisch en daarna naar het Nederlands, zodat we het in de Heeriaan kunnen plaatsen.

Speciaal onderwijs in het centrum van Buruma

Er zijn mensen die hun talenten en mogelijkheden geven aan kinderen die speciale behoeften hebben. De Zusters PMY doen dat. Zij zetten zich in voor dove kinderen en kinderen met een geestelijke beperking. Want ook deze kinderen hebben recht op liefde en onderwijs.

Het lesgeven aan dove kinderen vraagt om speciale competenties. Op Timor-Leste was er een grote behoefte aan onderwijs voor deze groep kinderen.

De Zusters van de Congregatie PMY van Java, hebben dit opgepakt en hebben een school en internaat geopend in Buruma (een stadje in de provincie Baucau) voor kinderen met gehoor- en/of mentale problemen.

Zuster Anastasia en leerlingen

De kinderen zijn verdeeld over verschillende (kleine) klassen overeenkomstig hun leeftijd, type handicap en/of intelligentieniveau.

Op de eerste plaats wordt de kinderen geleerd om met hun stem geluid te maken. Hun wordt geleerd om moeilijke letters uit te spreken zoals de 't', de 'l' en de 'r'.

En zij leren om klinkers goed uit te spreken. Als alle kinderen individueel iets kunnen uitspreken, pas dan wordt het klasikaal uitgesproken. Bijvoorbeeld 'Goede-morgen (Bom dia)' [zowel in het Portugees als in het Tetun - Red.].

De kinderen zitten in een halve cirkel om zo goed zicht te hebben op de mondbevingen van de begeleidster. Er wordt bijvoorbeeld een object genoemd dat de kinderen vervolgens moeten gaan zoeken en aan hun begeleidster laten zien.

Zij leren hun ervaringen en gevoelens te uiten door te vertellen en met elkaar in dialoog te gaan. Daarbij leggen zij hun hand tegen de hals van de zuster of begeleidster, om zo de stemtrillingen te voelen. Zo kunnen ze wat gezegd wordt verstaan en volgen. Een vinger leggen tegen de neusvleugel, maakt het makkelijker om bepaalde letters uit te spreken. En verder herhalen, herhalen en nog eens herhalen.

Omdat de kinderen ook bij de zusters wonen in het internaat, is er 24 uur per dag, zeven dagen per week begeleiding nodig. Dus de kinderen leren er hun stem te gebruiken, te lezen, zinnen te vormen, om te gaan met anderen en voor zichzelf te zorgen. Zij hebben binnen de school en het internaat ook hun eigen dagelijkse verantwoordelijkheden. En van de Zusters leren de kinderen ook bidden en meedoen in de pastorale activiteiten van Buruma. Zuster Anastasia vertelt dat sommige kinderen helemaal niet konden spreken en dat ze bang en verlegen waren en geen enkel gevoel van eigenwaarde hadden. Na verloop van tijd zijn er al mooie ontwikkelingen zichtbaar.

Er is weinig ruimte beschikbaar. De klassen dienen ook als slaapzaal en de ruimtes zijn

eigenlijk te klein, met name voor groepsactiviteiten. Er zijn te weinig tafels en stoelen en er is onvoldoende didactisch materiaal. Er is geen bibliotheek, er zijn geen gymfaciliteiten en er is nauwelijks materiaal voor extra activiteiten zoals naaien, tekenen, plakken en vouwen. Tot nu toe is er geen steun (in de vorm van subsidie) van de kant van de regering van Timor-Leste.

Volgens ons, verslaggevers, is dit werk van groot belang en zou de minister van Onderwijs dit initiatief moeten ondersteunen, om goed verder te kunnen. Hulp kan ook in de vorm van personeel, inventaris en een ruim gebouw op een goede locatie.

Wij hopen dat de Zusters PMY moed blijven houden om in de toekomst hun werk verder te ontwikkelen. Dat is niet alleen een zegen voor de kinderen, maar is ook een goed voorbeeld voor de mensen van Timor-Leste. Dit initiatief spoort ons allen aan om iets te bij te dragen aan de ontwikkeling van het land door goed onderwijs te creëren op Timor-Leste. Deze zusters uit een ander land komen ons helpen. Laten we samen met hen iets moois zien te bereiken. <

De 'subsidie' (zakken rijst) is binnen.

Algemene Oversten DMJ - deel 4

Victoria Pauwen – 1873-1874

Op 7 juli 2015 is er gevierd dat Congregatie DMJ 195 jaar bestaat. In die jaren zijn er 16 Algemene Oversten geweest. Van Anna Catharina van Hees in 1820 tot aan Zuster Antonie Ardatin (sinds 2013). In deze serie besteden we aandacht aan de Algemene Oversten die de Congregatie gekend heeft in bijna twee eeuwen DMJ. In dit nummer Zuster Victoria Pauwen die slechts twee maanden Algemene Overste was.

door Zuster Veronie Franken

Biografie

Zuster Victoria Pauwen werd als Catharina Hermina Pauwen op 25 november 1825 in Doesburg geboren. Zij was een dochter van Johannes Pauwen en Johanna Christina Boers. De familie was invloedrijk en welgesteld. Als een van de belangrijkste weldoeners van de Congregatie was de familie nauw betrokken bij de oprichting en het bestuur van de liefdadige instelling waarin de activiteiten van de Zusters in Doesburg waren ondergebracht.

Op 1 augustus 1848 trad Catharina Pauwen in bij de Congregatie en deed haar professie op 22 juli 1851 als Zuster Victoria. Ook zij had een zus in de Congregatie, Zuster Francisca Pauwen, die op 24-jarige leeftijd overleed.

Ervaring telt

Na het overlijden van de tweede Algemene Overste, Catharina van Grinsven, werden zusters voor de functie van Algemene Overste gekozen die al enige ervaring hadden in leidinggeven. Bijvoorbeeld zusters die de functie van assistente of succursaaloverste (succursaal = afdeling) hadden uitgeoefend. Dit zien we al bij Zuster Rosalia Knaapen, die overste was geweest in het Instituut voor Doofstommen te Sint-Michielsgestel, voordat zij tot Algemene Overste werd gekozen.

Herstellen van de tucht

Over Zuster Victoria lezen we in het archief: *‘Bij het Kapittel dat op 9 december 1873 gehouden werd ter keuze van een Algemene Overste, werd gekozen: Zr. Victoria Pauwen, 25 november 1825 geboren en 1 augustus 1849 in de Congregatie getreden. Na 10 maanden in het noviciaat doorgebracht te hebben, ging zij tot herstel van haar zwakke gezondheid enige tijd naar een pensionaat in Nijmegen, keerde september 1850 terug en werd 22 juli 1851 voor eeuwig geprofest; de bisschop had er in toegestemd, dat haar vroeger verblijf alhier van 10 maanden bij het noviciaat werd geschoven.*

De nieuwe Overste had de Congregatie reeds grote diensten bewezen als Overste te Boxtel, Best en Doesburg. Een gezond verstand, helder doorzicht en een grote mate van voorzichtigheid maakten haar voor het Bestuur bijzonder geschikt. Zij verbeterde de administratie, herstelde de tucht die tijdens de ziekte van Moeder Rosalia veel geleden had.

Na enige maanden kreeg zij een negenoog op haar lip, haar hele gezicht zwol op en werd stijf. Zij werd blind en kon niet meer spreken.

12 Februari 1874 stierf zij reeds.

Haar kort bestuur heeft toch een weldadige invloed gehad.

Zij schonk het grootste deel van haar vermogen aan de Congregatie. In de rij der weldoeners bekleedt zij na Pastoor Heeren de eerste plaats’.

Leven vanuit de Regel

In 1850 werden de constituties van de Congregatie door Rome goedgekeurd. Voor die tijd bestond er nog geen officiële regeling volgens welke het bestuur ingericht moest worden. Officieel was de Overste verantwoordelijk voor het financieel beheer, de dagelijkse gang van zaken en de religieuze tucht. In de praktijk deelde ze deze verantwoordelijkheid met Pastoor Heeren die als directeur van de Congregatie tot aan zijn dood in 1859 veel invloed uitoefende op het financieel beleid. Als geestelijk leidsman en biechtvader van de zusters had hij meer zeggingskracht over de invulling van het religieuze leven dan de Overste.

Pastoor Heeren was in 1855 betrokken bij de stichting van het Liefdegesticht in Boxtel. De zusters gaven daar onderwijs aan meisjes en verpleegden oude vrouwen. (zie de Heeriaan nr.3-2015). Maar toen na zijn overlijden in 1859 de zusters gevraagd werden om ook mannen te gaan verplegen (wat vanuit de Regel¹ niet toegestaan was) hielden de zusters voet bij stuk om hier niet aan toe te geven, ook niet toen de mogelijkheid gegeven werd dispensatie aan te vragen. Van Zuster Victoria zijn verschillende brieven bewaard gebleven over deze kwestie uit de tijd dat zij Overste was in Boxtel. Ze geven ons een goed beeld van hun strijd en de onmogelijke opgave om zo kort na het overlijden van de Stichter de Regel al te gaan veranderen. De vasthoudendheid waarmee de zusters hun standpunt verdedigden, gaf de doorslag bij de opheffing van deze afdeling. Ze waren daar ook heel trots op en gingen bij thuiskomst onmiddellijk naar de kapel om God in een Te Deum te bedanken voor de gratie van standvastigheid en trouw aan de voorschriften van de Regel. Op 1 juli 1862 vertrokken de zusters uit Boxtel en werd hun taak overgenomen door de Zusters JMJ.

Het oudste beeldmerk van de congregatie, met Jozef, Maria en het kind Jezus.

Een paar dagen later getuigde Deken de Wit in een brief, dat het vertrek der zusters hem innig griefde, omdat zij met de grootste toewijding met veel vrucht en tot aller voldoening te Boxtel haar liefdewerken hadden uitgeoefend.

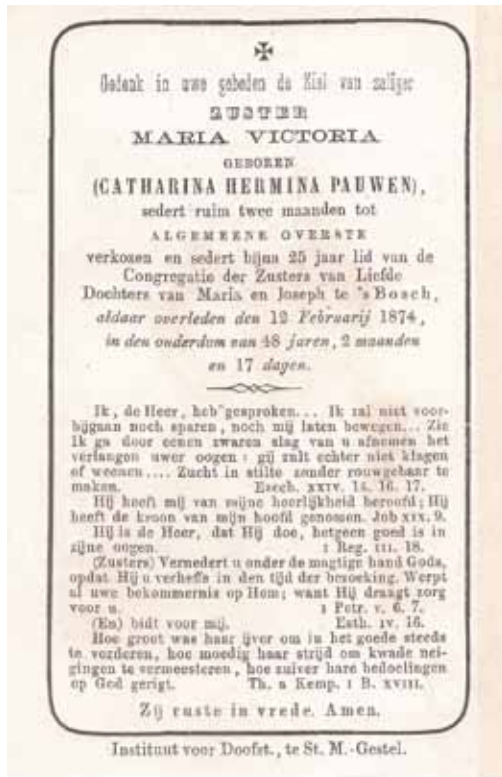
Roem met terugwerkende kracht

In 2006 schreef dr. Hans Pel een boek over religieuze gemeenschappen in Boxtel en Liempde tijdens de periode 1500–2005. Hij tekent het volgende aan:

‘In de geschiedschrijving over het Nederlandse katholicisme zijn zusters lange tijd beschreven als volgzaam hulptroepen van de clerus. Dat beeld blijkt niet te kloppen, ook niet in Boxtel. De relatie van de vrouwelijke religieuzen met de Buxtelse geestelijkheid was in het algemeen goed. Ze waren echter geenszins slaafse hulptroepen van de clerus. De Zusters van de Choorstraat weerstonden de pastoor én de bisschop, en vertrokken uit Boxtel’.

Beheer van de financiën

Na het overlijden van Pastoor Heeren was de Algemene Overste verantwoordelijk voor het financiële beheer van de Congregatie. ➤

12

Zij diende te zorgen voor een geregelde boekhouding en voor het bijhouden van de archieven en registers.

Eens per jaar moest ze van haar financieel beheer verantwoording afleggen in een jaarrekening. Hetzelfde gold voor de succursaal oversten in de Congregatie.

Alle bepalingen ten spijt was dit bij de Zusters van de Choorstraat tot 1874 meer theorie dan praktijk. De Algemene Oversten schijnen weinig aandacht te hebben besteed aan een geregelde boekhouding, jaarrekening en notulen van vergaderingen.

Pastoor Heeren had er een gescheiden boekhouding op na gehouden. De gelden van de Congregatie, bestaand uit dotaties, giften en algemene inkomsten, werden in een aparte boekhouding bijgehouden. Het zogenaamde kinderfonds, bestaand uit overschotten van de beschikbare gelden en giften voor de verzorging en opvang van wezen en halfwezen,

kende ook een eigen boekhouding. Dat gold ook voor het vermogen dat Heeren aan de Congregatie had nagelaten. Maar toen Zuster Rosalia Knaapen in 1873 stierf, bleek de financiële administratie een chaos te zijn. Van haar opvolgster, Zuster Victoria, lezen we dat zij de administratie verbeterde. Maar om alles echt te reorganiseren, daar kreeg zij door haar overlijden in 1874 de kans niet toe.

Dit werd een voorname taak voor haar opvolgster, Zuster Constantia van Meerwijk. Daarover meer in de volgende Heeriaan! <

¹ In 1913 werd de Regel opnieuw gedrukt en uitgegeven met enkele veranderingen die volgens Rome en de Congregatie nodig waren. Toen mochten de zusters wel mannen verplegen.

Bron:

Eijt, J. (1995). *Religieuze vrouwen: bruid, moeder, zuster.*

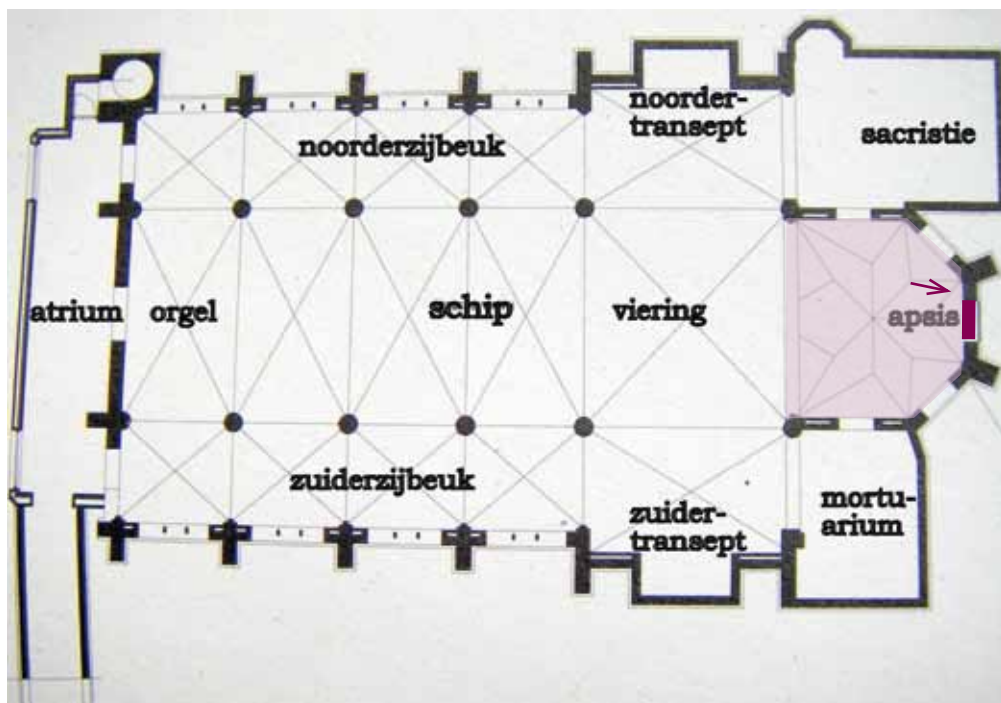

Zo zag de kapel van het Moederhuis eruit ten tijde van het kloosterleven van Zuster Victoria Pauwen.

Ramen van de kapel deel 4 van 8

De glazenier die in 1962 de ramen ontwierp, Joannes-Baptist Lambert Simon, moest kiezen uit Bijbelse teksten. De kunsthistoricus en priester dr. Gerard A. Wellen uit Utrecht adviseerde hem hierbij. We kunnen geen van beide heren nog spreken over hun ideeën, ze zijn overleden. En in geen enkel archief vinden we correspondentie over deze ramen. We gaan op zoek naar de teksten waarop de voorstellingen in de ramen gebaseerd zijn. Deze keer komt het middelste smalle, hoge venster in de apsis aan de orde. Het valt op door de opstijgende felgele vlammenzee. De kleuren in het raam, hoewel ruim vijftig jaar oud, strelen het oog vooral wanneer het licht vanuit het oosten binnenvalt. Tegelijk wordt de vraag opgeroepen: welk verhaal uit het Oude Testament wordt hier verbeeld?

door Ton Vogel

Bijbelboek Exodus

Onder in dit raam zien we twee mannen, die blijkbaar een zware weg te gaan hebben. De één staat rechtop, met een stevige boomtak in de handen en kijkt naar boven, de ander staat gebogen, heeft een stok in de hand, echt als steun. Juist heeft hij een stap gezet op een hoger gelegen steen. Wie zijn deze mannen? Het staat beschreven in het Bijbelboek Exodus. Het woord 'exodus' betekent letterlijk 'uittocht'. In dit verhaal gaat het over de Israëlieten die Egypte ontvluchten en hun tocht door de woestijn. Mozes is hun gids, geroepen door de Heer. Zo'n 1270 jaar vóór Christus moet deze uittocht uit Egypte hebben plaatsgevonden. De opdracht die Mozes te vervullen had was niet makkelijk. Farao Ramses regeerde over de Egyptenaren, maar hij onderdrukte de Hebreeëen, de Joodse bewoners. Die werden vastgehouden en tot arbeid gedwongen. Ze hadden daar 430 jaar eerder hun toevlucht gezocht vanwege hongersnood in hun eigen gebieden, aan de andere zijde van de Sinaï woestijn. Men neemt tegenwoordig aan dat de verhalen uit de Oudtestamentische boeken Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Jozua, Rechters, Samuël en Koningen het resultaat zijn van een langdurig proces van overleveren, doorvertellen, aanpassen en schriftelijk vastleggen. Dat op schrift stellen gebeurde honderden jaren later dan de tijd van Mozes: de definitieve vorm liet zeker zevenhonderd jaar op zich wachten, tot rond 500 vóór Christus.

Mozes

Over Mozes zijn fantastische verhalen geschreven in het boek Exodus. Het begint al met zijn geboorte uit een Hebreeuwse vrouw en de dreiging dat hij - als baby - zal worden omgebracht door de Egyptische machthebbers. Maar een wonderbaarlijke redding volgt. De dochter van de farao vindt de zuige-

ling in een mandje van papyrusriet aan de oever van de Nijl, verstopt door de moeder in de hoop dat de vondeling in goede handen komt. En inderdaad, die prinses vindt de baby, en ze noemt hem Mozes, dat betekent: 'ik heb hem uit het water gehaald'. Nou, als je zo'n verhaal leest (Exodus, hoofdstuk 2), dan weet je dat de auteur van honderden jaren later, hiermee aangeeft dat het kind van grote betekenis zal worden in het vervolg van de geschiedenis. Bijzondere geboorteverhalen zijn talrijk in de Bijbel en hebben steeds deze betekenis: de borelingen zullen later grote leiders worden. Mozes werd aan het hof van de farao opgevoed, maar pas later leert hij zijn afkomst kennen.

De vuurzuil

16

We dwalen af, we moeten naar het venster van Lambert Simon. We zien in het raam bundels vlammen die opstijgen naar de hemel. Zou dit te maken hebben met het verhaal van 'de brandende doornstruik' uit Exodus hoofdstuk 3? Daarin lezen we dat Mozes een kudde schapen en geiten weidt in de steppe en dat hij de Horeb (Sinaï) naderde, de berg van God. Op die berg zou Mozes een Godservaring krijgen. *'Daar verscheen een engel van de HEER aan hem in een vuur dat uit een doornstruik opvlamde. Mozes zag dat de struik in brand stond en toch niet door het vuur werd verteerd'* (Exodus 3, 2). Dan spreekt 'de God van Abraham, Isaak en Jacob' tot Mozes. Hij krijgt de opdracht om de Israëlieten uit de macht van de Egyptenaren te bevrijden. Het is een heel bijzondere gebeurtenis in zijn leven, die hem inspireert. In het apsisraam van de kapel zien we wel een vuurzuil, maar dit verhaal over de brandende braamstruik en Mozes' Godservaring wordt hier niet weergegeven.

We lezen verder dat Mozes na deze Godservaring de leider wordt die het volk uit Egypte naar de woestijn moet brengen. Beschouwen

we nu het raam wat beter. De afmeting van het raam, dat 8.50 meter hoog en slechts 1.04 meter breed is, brengt Lambert Simon ertoe om een opstijgende vlammenzee te verbeelden. Wat staat er dan in lichterlaaie? We zoeken in het boek Exodus verder. In hoofd-

Mozes en Aäron

stuk 19. Het enorme kampement van de Israëlieten ligt niet ver van de berg Sinai, in de woestijn, waar Mozes door God, de HEER, geroepen wordt. Er volgt een spannende beschrijving van een echte verhalenverteller:

Mozes en Aäron

‘Op de derde dag, bij het aanbreken van de morgen, begon het te donderen en te bliksemen, er hing een dreigende wolk boven de berg, en zeer luid weerklonk het geschal van een ramshoorn. Mozes leidde het volk het kamp uit, God tegemoet. Aan de voet van de berg bleven ze staan. De Sinai was volledig in rook gehuld, want de HEER was daarop neergedaald in vuur. De rook steeg op als rook uit een smeltoven, en de berg trilde hevig. Het geschal van de ramshoorn werd luider en luider. Mozes sprak en God antwoordde met geweldig stemgeluid. De HEER was op de top van de Sinai neergedaald. Hij vroeg Mozes naar hem toe te komen en Mozes ging naar boven. De HEER zei tegen Mozes: ‘Ga naar beneden en waarschuw het volk dat ze niet te dichtbij komen in de hoop de HEER te zien, want dan zullen velen van hen het leven verliezen. Ook de priesters, die gewoonlijk wel in de nabijheid van de HEER mogen komen, moeten op eerbiedige afstand blijven, anders zal de toorn van de HEER tegen hen losbarsten.’ Mozes antwoordde de HEER: ‘Het volk kan de Sinai niet opgaan. U hebt ons immers zelf bevolen de berg af te grenzen en als heilig te beschouwen.’ De HEER zei: ‘Ga naar beneden, en kom samen met Aäron weer terug’. (Exodus 19, 16-24).

Daar zijn ze, Mozes en Aäron, in het raam. Mozes kijkt omhoog en zijn geest lijkt verlicht, zo door de stralen aangeduid. Aäron lijkt al moe bij het idee dat hij weer naar boven moet. Hij heeft zijn stok hard nodig. Daar, op de berg, worden door God de wetten en leefregels die zullen gelden tussen de HEER en het volk doorgegeven aan Mozes. Ze moeten opgeschreven worden en in een

De HEER is neergedaald in vuur.

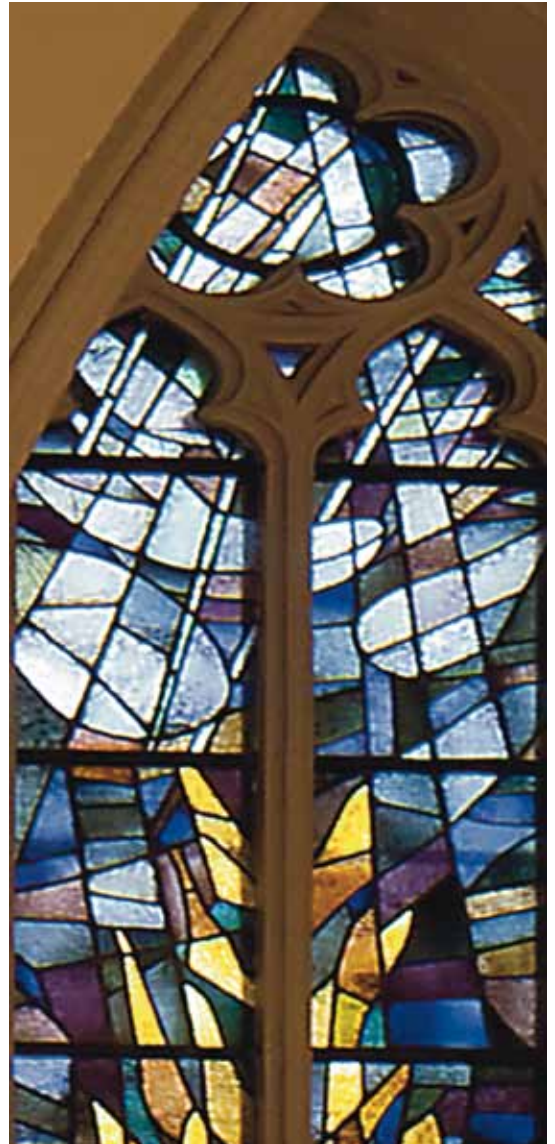
kostbare kist, ook ark genoemd, bewaard blijven. Er wordt een nieuw verbond gesloten tussen God en de mensen. Na het aanschouwen van God op de in brand staande berg, de wolken erboven en eromheen, en de ontvangst van de levensregels volgt een bevestiging van het verbond.

Het offer

‘De volgende morgen bouwde Mozes aan de voet van de berg een altaar en richtte hij twaalf gedenksteden op, voor elk van de twaalf stammen van Israël één. Hij droeg een aantal jonge Israëlieten op om de HEER brandoffers te brengen en stieren te slachten voor een vredeoffer. Mozes nam de helft van het bloed en deed dat in schalen, de andere helft goot hij tegen het altaar. Vervolgens nam hij het boek van het verbond en las dit aan het volk voor, en zij zeiden: ‘Alles wat de HEER gezegd heeft zullen wij ter harte nemen’. Toen nam Mozes het bloed en besprenkelde daarmee het volk. ‘Met dit bloed’ zei hij, ‘wordt het verbond bekrachtigd dat de HEER met u heeft gesloten door u al deze geboden te geven’. (Exodus 24, 4b-8).

Het besprenkelen van dierlijk offerbloed – half om half – zowel over het altaar, (Jahweh representerend), als over het volk van Israël, bezegelt dit verbond. Na het verbond dat God, de HEER eerder met Noach sloot, is dit opnieuw een verbond tussen God en het Godsvolk. Dit is de reden dat deze voorstelling hier is verbeeld in dit raam.

In de apsis staat ook een altaar en wordt een nieuw verbond gesloten tijdens de Eucharistievieringen. <

Rookwolken boven de vlammenzee

Bron:

Bijbelteksten: De Nieuwe Bijbelvertaling, Nederlands
Bijbelgenootschap, 2004

Pelgrim word je onderweg deel 3 van 4

Redenen voor mensen om een bedevaart te ondernemen, kunnen zijn om over een hogere waarheid, God, of het leven zelf na te denken; om respect te betuigen; om inspiratie te verkrijgen; om tot bezinning te komen; om een poosje afstand te nemen van een hectisch dagelijks bestaan; om 'de ervaring'; om 'er geweest te zijn'; of om andere mensen te ontmoeten. Nog altijd worden bedevaartsoorden druk bezocht, er lijkt zelfs een revival.

Bart Lutters, 23 jaar en geneeskunde student uit Utrecht, wandelde tweemaal richting Santiago de Compostella. Wat beweegt jonge mensen van nu om op bedevaart te gaan?

door Bart Lutters

Toen ik een jaar of dertien was stopten mijn pianolessen, omdat mijn pianoleraar vrij plotseling had besloten om vanuit Nederland naar Santiago de Compostella te gaan lopen. Op die manier had ik al jong gehoord over de Camino en het heeft me sinds die tijd geïntregeerd.

Sinds 2010 woon ik in Utrecht waar ik geneeskunde studeer. In het centrum van Utrecht is het genootschap van St. Jacob gevestigd. Omdat ik iets bijzonders wilde

met mijn vakantie, en uit nieuwsgierigheid, ging ik er in 2012 naar binnen. Daar werd mijn enthousiasme verder aangewakkerd. De Camino lopen, doet iets met je! Er werd me verzekerd dat er een tijd is vóór het lopen van de Camino en een tijd erna. Een vriend van me, die er een heftige periode (qua gezondheid) op had zitten was ook enthousiast.

Een week later stonden we, met véél te zware rugzakken, liftend aan de kant van de weg. Vanaf Utrecht, via Antwerpen en Parijs naar

Onderzoekslaboratorium universiteit. Bart links, met bril.

20

ons startpunt (St. Jean Pied du Port – Fr.), dat was het plan.

Onderweg waren de verschillende chauffeurs natuurlijk benieuwd naar onze plannen.

Toen ze hoorden wat wij van plan waren, waren ze verrast. ‘Oh, wat bijzonder!’ en ‘Zijn jullie religieus?’, en vooral ‘Waarom?!’

Spiritualiteit heeft onze interesse en het feit dat we over een heel oud pad zouden gaan lopen, waar vele mensen om religieuze redenen eerder liepen, was voor ons heel inspirerend.

Het liften ging niet zo goed. Het kostte ons een hele dag om bij Parijs te komen. Daar hebben we geslapen in een slaapzak in de berm van de weg, tussen de vrachtwagens. De volgende ochtend kregen we na een halve dag pas een lift die ons een uurtje zuidelijker bracht, maar daarna konden we helemaal meerijden naar Biarritz, waar we ’s avonds aankwamen, slechts een uurtje verwijderd van ons echte startpunt.

Daar stonden we dan. Er stopte een auto met daarin een vrouw met drie kindjes, die ons

uitnodigde voor een maaltijd, een douche en een bed. Al sprak ze geen woord Engels, ze wist ons duidelijk te maken dat ze vroeger zelf veel gelift had. Daarom.

De volgende ochtend bracht ze ons naar St. Jean Pied du Port. Een klein pittoresk plaatsje, waar we voor het eerst andere pelgrims zagen. Tot die tijd was het avontuur nog alleen van ons geweest.

De eerste dag gaat direct over de Pyreneeën en vraagt het uiterste van onze kuiten. Na drie uur lopen doemt vanuit de mist de eerste herberg op.

In deze tijd, tenminste in mijn omgeving, zijn er weinig mensen van mijn leeftijd die actief geloven. Er wordt gedaan of wetenschap het antwoord is op alles. Voor mijn gevoel laten ze daar wat liggen. Het is misschien niet trendy om gelovig te zijn, maar ik denk wel dat daar antwoorden liggen die de wetenschap niet kan beantwoorden. Het fascineert me en maakt me nieuwsgierig naar hoe leeftijdgenoten antwoorden kunnen vinden in het geloof.

Onderweg komen we veel mensen tegen, waar we een poosje mee oplopen en die allemaal hun eigen redenen hebben om deze tocht te maken. De ontmoetingen zijn bijzonder en de gesprekken mooi. Dat er zoveel jonge mensen lopen verrast me.

Ik sprak een Amerikaanse jongen van mijn leeftijd. Hij vertelde me dat hij opgevoed was zonder geloof. Zelf was hij tot het christendom bekeerd en had hij besloten de Camino te lopen. De eerste week van de tocht, liep zijn vader met hem mee. Het fascineerde me dat hij eigenlijk dezelfde vragen had als ik. Het verschil was dat hij zijn antwoorden (al) had gevonden in het christendom en ik (nog) geen antwoorden had. Ik vraag mezelf ook af (met mijn wetenschappelijke achtergrond) hoe je kunt geloven in iets dat niet tastbaar is.

Op het gebied van mijn studierichting (neurochirurgie), begrijpen we de werking van de hersenen nu beter dan 200 jaar geleden. Zo is uit te leggen waar bepaalde functies in de hersenen liggen, maar echt bevatten hoe het brein werkt doen we nog steeds niet.

In vroegere tijden is het geloof veel gebruikt om dingen, die we niet kunnen bevatten, te verklaren. Tegenwoordig lijkt bijna alleen de wetenschappelijke verklaring nog te tellen. Maar, misschien moet je het juist wel omdraaien, denk ik wel eens. Dat we door de wetenschap de verbinding met onze ziel een beetje zijn verloren. Wetenschap is niet het antwoord op alles. Ook in geloof kan een deel van de waarheid gevonden worden.

Cushing en Penfield zijn twee bekende neurochirurgen die anatomische vragen gecombineerd hebben met filosofische vragen. Dat gegeven maakt voor mij het vak nog boeiender. Je kunt uitleggen hoe het lichaam technisch werkt, maar daarmee verklaar je nog niet de geest ervan!

Het ritme van lopen, eten, slapen, lopen, eten, slapen en het soms desolate landschap maken dat we in een soort spaarstand komen. Een haast meditatieve rust, ondanks de dagelijkse inspanning.

Daardoor lijkt er ruimte te ontstaan in mezelf en merk ik dat ik mensen echt kan ontmoeten. Er is openheid, oprechte interesse in de ander. In de ontmoetingen is de liefde tussen mensen voelbaar. Een weldaad die ik in mijn dagelijks (studenten)bestaan vaak ontbeer.

Na drie weken moesten we terug. De plicht riep.

Een jaar later heb ik in mijn eentje nog enkele etappes gelopen van de Camino.

Santiago de Compostella heb ik nog niet bereikt. Misschien symboliseert dat mijn eigen 'reis' en moet ik mijn route nog verder lopen om de weg te vinden. <

ACTUALITEITEN

Jubilea in 2016

85 jaar in het klooster:

1931 – 27 december – 2016

Zuster Engelmunda Maas, Sint Jozefoord Nuland

70 jaar in het klooster:

1946 – 24 juni – 2016

Zuster Cunera Wessels, Moederhuis 's-Hertogenbosch

1946 – 27 december – 2016

Zuster Rosalia van Dijk, Moederhuis 's-Hertogenbosch

1946 – 27 december – 2016

Zuster Edmunda de Boer, Sint Jozefoord Nuland

1946 – 27 december – 2016

Zuster Annie Rijnhart, Sint Jozefoord Nuland

60 jaar in het klooster:

1956 - 4 januari - 2016

Zuster Wigbertine Beekers, Moederhuis 's-Hertogenbosch

50 jaar in het klooster:

1966 – 29 september – 2016

Zuster Toos Haans, Sint Jozefoord Nuland

25 jaar in het klooster (Indonesië):

1991 – 7 juli – 2016

Zuster Teresia Sumini, Moederhuis Wonosobo

1991 – 7 juli – 2016

Zuster Wahyu Triningsih, Moederhuis 's-Hertogenbosch

1991 – 7 juli – 2016

Zuster Stanisla Kurnianingsih, Banyumas

Jaar van het Godgewijde Leven deel 2 van 2

Van 29 november 2014 tot en met 2 februari 2016 wordt het 'Jaar van het Godgewijde Leven' gehouden om meer aandacht te besteden aan het religieuze leven binnen de Kerk. In deze periode valt ook het feit dat het 50 jaar is na de promulgatie van Perfectae Caritatis, oftewel, het decreet van het Tweede Vaticaans Concilie over het religieuze leven.

Er zijn de volgende drie doelstellingen:

1. Het recente verleden in dankbaarheid herinneren;
2. de toekomst met hoop te omarmen;
3. het heden met passie te beleven.

door Theo Bos (pastor Moederhuis DMJ)

In de Heeriaan van dit voorjaar heb ik geschreven over de eerste doelstelling (zie hierboven). Tijd nu, om verder in te gaan op de twee andere doelstellingen. Vanuit het heden, wil ik u 'meenemen' naar de toekomst.

Het heden met passie beleven, dat is een mooi verwoord doel. Maar ik denk ook meteen: dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Want het heden is anders, om niet te zeggen, in zekere zin minder, dan het verleden. Tal van liefdeswerken immers en ook het aantal religieuzen in Nederland zijn afgenomen. En dat geldt niet alleen voor de Congregatie DMJ, dat geldt voor vele ordes en congregaties, op diverse plekken in de wereld. Het teruglopend aantal medezusters wordt sterk gevoeld, met name rondom overlijden en uitvaart.

Over dit item is een - mijn inziens - lezenswaardig boek verschenen: *'Tussen voltooien en verwachten, brief aan oudere religieuzen'* door Ria Grommen, Halewijn, 2014. Een centrale term in haar boek is loslaten, als een belangrijk devies in de levensfase van zowel oudere >

ACTUALITEITEN

24

Vincentiaanse pelgrimsreis 2015

religieuzen, als congregaties. Zelf geloof ik meer in: 'Van doen naar zijn': het leven van de tijd die achter ons ligt, omvormen naar een hedendaags betekenisvol leven. Zoals men als persoon, als religieus, als medezuster, gevormd is door de loop der jaren, met bijvoorbeeld grote openheid en dienstbaarheid naar de wereld, zo kan men dat blijven voortleven in woord en daad, in gebed en bezinning, naar anderen toe. Dat kan zijn naar de medewerkers in het klooster waarin men woont, familieleden, mensen waar men in activiteiten mee optrekt, enz. In het groot en in het klein, dichtbij of ver weg, de digitale mogelijkheden zijn wat dat betreft een zegen; één klik en je kunt contact hebben met iemand ver weg, om je leven te delen. Van doen naar zijn; niet gemakkelijk, maar volgens mij een zinvolle manier van hedendaags religieus zijn.

En wellicht goed om van hieruit naar de toekomst te kijken. Deze met hoop te omarmen. Ook dat, daar ben ik me zeer van bewust, is niet zo makkelijk. Want de huidige, c.q. de

oude vormen van religieus leven, van congregaties alsook die van DMJ, passen niet meer zoals toen, bij de toekomst. Met andere woorden, omvormen vanuit het zijn en wellicht toch weer tot doen komen, maar dan op een heel andere wijze.

Daarover een gedachte: In september jongstleden, mocht ik mee met de zogeheten Vincentiaanse Pelgrimsreis. Met een groep van 29 personen, trokken we 13 dagen door Frankrijk, in het spoor van Vincent de Paul. We bezochten zijn geboorteplaats, de plek van zijn priesterwijding, de eerste parochiekerk waar hij gewerkt heeft, door hem gestichte kloosters enzovoorts. En uiteraard bezochten we ook zijn schrijn in Parijs.

Deze plekken, maar zeker ook de vieringen en de lezingen onderweg, leerden mij wat eigen is aan de Vincentiaanse spiritualiteit.

Wat ik aan Vincent, aan zijn spiritualiteit echt heel bijzonder, en veelzeggend vind is zijn uitspraak: 'God om God verlaten'. Zeker voor

die tijd (begin 17e eeuw) een revolutionaire gedachte! Vincent licht dat als volgt toe: *'De dienst aan de armen moet de hoogste prioriteit hebben, en kan geen uitstel lijden. Wanneer men het gebed moet onderbreken omwille van een dienst aan een arme, bedenk dat dit juist een dienst aan God is. Men verwaarloost God niet als men Hem omwille van Hem verlaat'*.

Deze gedachte, die leeft binnen de Congregatie DMJ, maar zeker ook bij de andere Congregaties die zich door Vincent de Paul lieten en laten inspireren, biedt mogelijkheden voor een of andere vorm van beweging/organisatie van religieus leven.

Immers, momenteel is er een sterke ontwikkeling gaande. Personen willen samen met anderen, als groep, iets voor anderen doen: Kijk bijvoorbeeld eens naar de grote groep men-

sen die zich als vrijwilliger aanmeldt voor de vluchtelingen, of kijk naar de enorme respons op een dag als NL-Doet, of naar de vrijwilligers van bijvoorbeeld de Zonnebloem of het Rode Kruis. Hoe langer hoe meer bedrijven willen tegenwoordig betekenis geven aan hun teamuitjes door iets te organiseren waar ze anderen mee helpen.

Al die activiteiten proberen te bundelen, met behoud van eigenheid en diversiteit, onder een soort van Vincentiaanse paraplu: liggen daar geen kansen voor een toekomst voor een vorm van Godgewijd Leven?

Al die interesses, al die activiteiten, al die mensen, die vanuit het leven van alledag, midden in de samenleving staan, met alles wat dat brengt en vraagt, als die op een of andere wijze ingebed kunnen worden in een beweging van verdieping, bezinning, gevoed vanuit het Vincentiaanse gedachtengoed, dan kunnen we iets prachtigs realiseren!¹

Dat betekent en passant ook winst voor velen: *'niet enkel het woord prediken, maar vooral doen'* (vrij naar een uitspraak van Vincent de Paul, die mij erg aanspreekt).

Tot slot, er zijn meer dan genoeg redenen om aan het Godgewijde leven aandacht te blijven schenken. Genoeg woorden om over te schrijven, genoeg stof om over na te denken en om over te praten. Dat worden vast boeiende gesprekken. Van harte aanbevolen en heel graag vervolgd. <

¹ Tijdens de Vincentiaanse reis sprak ik met reisgenoten over de toekomst van congregaties. Er zijn boeiende ontwikkelingen gaande. De geestelijk verzorger in Huize Assisië te Biezenmortel bijvoorbeeld, is bezig met een onderzoek om te kijken hoe praktische zorgethiek een fundament kan krijgen dat past bij de spiritualiteit van het Franciscaanse gedachtengoed, waar Huize Assisië haar wortels heeft liggen.

Vincent de Paul

ACTUALITEITEN

Kerst

Naamfeesten waren in mijn kindertijd in Zuid-Limburg belangrijker dan verjaardagen. Het leek wel alsof men een jaar ouder worden geen reden tot feestvieren vond. Dat gold echter niet voor de verjaardag van Jezus. Hij had er zelfs twee! Eerste en Tweede Kerstdag! Dat waren hoogtijdagen... en in de nachtmis waren de kerken voller dan vol en dan groeiden naast de plechtstatige altaren hoge groene dennenbomen.

Toen ik amper lopen kon, mocht ik met de kerst al met mijn grotere broers aan de hand van mijn moeder mee naar de kerk. 'Stalletjes kijken.'

We gingen van de ene kerk naar de andere. Het viel mij op dat de kindjes in de verschillende kerken ook verschillende kindjes waren. Er waren er van stof, van gips of steen, er waren houten kindjes, maar het kindje uit de kerk van de begijntjes vonden wij het mooiste.

Misschien omdat de begijntjes zelf geen kindjes mochten hebben. Het was een kindje van was. Het glom, en dat deden de anderen niet. Die glimmende glans gaf het kindje iets vrolijks. Het houten kindje in de Petruskerk lag er wat houterig bij, en ook de andere kindjes van gips en van steen hadden lang niet dat blij van het wassen kindje.

Thuis maakten we ook een Kerststal, van 'n leeg kistje of een kartonnen doos. Ik ging er zo in op als mijn moeder de herders uit de doos pakte en opstelde rond de kribbe, dat ik mij verbeeldde dat ik zo'n herder was (die met dat lammetje op zijn schouders), en dat ik daar tussen die groep stond en van nabij alles kon meemaken wat daar gebeurde op die stille nacht in Bethlehem. <

© 2000 Toon Hermans. *Jezus is jarig.*

Dit is het **wassen** Kindje Jezus van de Choorstraat. In de kersttijd verbleef het op de gang van Groep 4. Aanvankelijk was niet elke Zuster daar enthousiast over, maar dat veranderde meteen na de belofte: 'Zo gauw als het Kindje gaat lopen, ruimen we het op ...!'

Vredevorst

door Zuster Augusta de Groot

Weet u het nog, hoe een meisje van 17 jaar vorig jaar de Nobelprijs voor de Vrede won?

Haar naam is Malala Yousafzay. Malala werd in oktober 2012 beschoten door militanten, omdat ze op de website van de BBC een weblog bijhield. Daarin schreef ze onder meer over de gewelddadigheden die door de Taliban worden gepleegd.

27

Bij de aanslag bleef een kogel achter in het hoofd van Yousafzay, die later operatief werd verwijderd in een Pakistaans ziekenhuis. Later vestigde het gezin zich in Engeland, waar Malala verder kon herstellen. In februari 2013 mocht ze het ziekenhuis verlaten. Malala werd na haar herstel een internationaal bekend pleiter voor rechten van kinderen en meisjes in het bijzonder. Ze kreeg naast de Nobelprijs voor Vrede, diverse internationale onderscheidingen, onder meer de Europese Sacharovprijs. In Nederland kreeg ze de Internationale Kindervredesprijs 2013 uitgereikt door Bisschop Tutu.

Malala is een voorbeeld voor vele kinderen die zich net als zij in moeilijke situaties bevinden. Armoede, oorlog, onderdrukking, uitbuiting.

>

Is de wereld waar Malala van droomde en nog van droomt, een wereld van gerechtigheid en vrede, een illusie? Alles waar zij en vele anderen zich voor inzetten en zich tegen verzetten, lijkt vechten tegen de bierkaai!

Toch is het belangrijk om ondanks alles in een wereld te blijven geloven waarin het ooit goed zal komen, de wolf huist samen met het lam, een kalf in het hol van de leeuw, gerechtigheid en vrede. Telkens wanneer mensen zich daarvoor inzetten en geweldige voortrekkers zijn, werkt dat aanstekelijk. Mensen als Malala geven je weer hoop en vormen een levend bewijs dat gerechtigheid en vrede niet iets is voor later, maar voor nu. We kunnen er ons voor inzetten en de wereld zal een beetje veranderen ten goede.

28

In Psalm 85, 11-12 staat het zo:

Trouw en waarheid omhelzen elkaar,
recht en vrede begroeten elkaar met een kus,
uit de aarde bloeit de waarheid op,
het recht ziet uit de hemel toe.

Daar kijken wij naar uit. Maar met uitzien alleen redden we het niet, dan blijft het hangen bij een gezellige sfeer met veel lampjes en kerstversiering. Het is nodig dat aan vrede en gerechtigheid gewerkt wordt, het moet ons bezig houden, we kunnen ons er voor inzetten, ieder op zijn of haar weg in de dagelijkse omgeving.

Met Kerstmis mogen we dan Gods gerechtigheid en vrede weer tot ons zien komen in het Kind in de stal, Vredevorst, zo klein als Hij is.

Kijk eens om u heen om te zien waar u meer vrede zou kunnen brengen en/of recht doen. Een goed vredespad, ook al is het smal, op weg naar Kerstmis.

Want de wereld heeft nog veel Malala's nodig! <

Bronnen:

www.broedersvanmaastricht.nl

www.nu.nl

Psalm 85, 8-14

Toon ons uw trouw, HEER,
en geef ons uw hulp.

Ik wil horen wat God ons zegt.
De HEER spreekt woorden van vrede
tegen zijn volk, zijn getrouwen.
Laten zij niet weer vervallen in dwaasheid!

Voor wie hem eren is zijn hulp nabij:
zijn glorie komt wonen in ons land,
trouw en waarheid omhelzen elkaar,
recht en vrede begroeten elkaar met een kus,
uit de aarde bloeit de waarheid op,
het recht ziet uit de hemel toe.

De HEER geeft al het goede:
ons land zal vruchten geven.
Het recht gaat voor God uit
en baant voor hem de weg.

Gij zijt mijn welbeminde Zoon

door Zuster Leonie Rabou

Een van de oudste thema's uit het Nieuwe Testament, die we op iconen terugvinden, is de doop van Christus. Johannes woonde in de woestijn van Juda. Hij trad op als boeteprediker en werd De Doper genoemd omdat hij zondaars wees op het Laatste Oordeel en hun een uitweg bood door zich te laten reinigen in het water van de rivier de Jordaan. Vele joden waren onder de indruk van Johannes' felle preken en lieten zich door hem dopen in de Jordaan. Ook Jezus kwam naar Johannes toe om zich te laten dopen, maar Johannes wilde hem tegenhouden met de woorden:

'Ik heb úw doopsel nodig en Gij komt tot mij?'

Jezus antwoordde:

'Laat nu maar, want zo past het ons al wat is vastgesteld te volbrengen'.

Toen liet hij Hem toe.

(Matteüs 3, 14-15).

31

Daarmee houdt het relaas van de eigenlijke doop op. Maar er gebeurt méér:

Nadat Jezus gedoopt was, steeg Hij terstond uit het water.

En zie, daar ging de hemel open

en Hij zag de Geest Gods neerdalen in de gedaante van een duif

en over zich komen en een stem uit de hemel sprak:

'Dit is mijn Zoon, mijn veelgeliefde, in wie Ik welbehagen heb.'

(Matteüs 3, 16-17).

De evangelist Johannes geeft geen beschrijving van de doop, maar laat wel in zijn evangelie Johannes de Doper getuigen van de verschijning van de heilige Geest:

Ik heb de Geest als een duif uit de hemel zien neerdalen

en Hij bleef op Hem rusten.

Ook ik kende Hem niet,

maar die mij gezonden had om met water te dopen,

Hij had tot mij gesproken:

'Op wie gij de Geest zult zien neerdalen en blijven rusten,

Hij is het die doopt met de heilige Geest.'

Ik heb het zelf gezien en ik heb getuigd:

Deze is de Zoon van God.

(Johannes 1, 32-34).

Het gaat dus om veel meer dan de doop: God de Vader openbaart zich en zegt dat Jezus zijn Zoon is. Het is de openbaring van de goddelijke zending van Christus. Deze grondgedachte wordt op de icoon symbolisch weergegeven. **Jezus** staat in het water, rechtop. De bergen buigen zich naar Hem.

Johannes de Doper, gekleed in een tuniek en een mantelachtige omslag, bevindt zich op de rotsachtige oever. Hij legt zijn hand op het hoofd van Jezus, 'bevend', want

De Geest van God bleef op Hem rusten.

De **engelen** tegenover de Doper. De over hun handen gevouwen doeken geven hun het aanzien van diakens bij de doopplechtigheid. Bedekte handen of kleding zijn een klassiek gebaar van eerbied:

En zie de engelen naderden en dienden hem.

(Matteüs 4, 11).

32

De **duif** – de heilige Geest – vliegt recht op de Zoon Gods af.

De **Jordaan**: donkere massa, beeld van het kwaad en de dood die door Christus overwonnen zullen worden.

Uit de hemel komt een straal **licht**, die zich in drieën splitst: symbool van de drie goddelijke personen.

Bij zijn geboorte komt de Zoon van God op een verborgen wijze in de wereld, maar in zijn doopsel, verschijnt Hij in het openbaar. Daarom is in de oosterse kerk **Epifanie**, het feest van Christus' Doop, belangrijker dan het feest met Kerstmis. Na Pasen en Pinksteren is en blijft Epifanie het grootste feest. Met Epifanie wordt de verschijning van God zelf in Jezus zichtbaar. <

Sleutel naar herinneringen

door Zuster Lisette Swanenberg

'Ja, stop maar, hier is het!' We hielden stil, vlak voor een groot herenhuis. Een statig gebouw met veel kleine, vierkante raampjes en een sierlijke voordeur. Blauwe bloemen hangen over het balkon. Het was een zonnige dag. De herfst was net begonnen en de bomen in de grote tuin er-naast begonnen al te kleuren. 'Ja, hier is het. Hier woonde ik zeventig jaar geleden'.

Lange rijen werkloze mannen in de dertiger jaren (crisisjaren)

Het huis was bewoond. Er stond een damesfiets voor het huis en een rood kinderfietsje. Wie zouden er nu wonen? Om de tuin een muur van rode baksteen. Die muur, ja, daar kwamen wij voor. Voor dat zeventig jaar oude verhaal. Om te kijken of er nog iets van overgebleven was. Dorien had het mij verteld, enige weken geleden. Bij ons wekelijks koffie-uurtje. Toen het gesprek kwam op bezuinigingen, ontslagrecht en werkloosheid. Dat bracht Dorien terug naar een gebeurtenis uit haar kindertijd:

Tijdens het avondeten had ze het opgevangen. 'Huub moest eruit, Huub moest weg'. Doriens vader had een koekjesfabriek met veel arbeidskrachten. En Huub was er een van. Huub was ook de vader van elf kinderen,

waaronder Doriens vriendin Elsje. Aan tafel werden vaker dit soort zaken besproken, letterlijk over de hoofden van de kinderen heen. Maar, kleine potjes hebben grote oren. 'Huub moet eruit. Hij presteert veel te weinig, we gaan hem ontslaan'.

Huub werd op het matje geroepen en verdween van het toneel. En met hem ook haar vriendinnetje. Dorien was boos, zo boos! Ze had niet alles begrepen, maar wel verstaan, dat de vader van Elsje geen werk meer had en dat haar vader daar de schuld van was. Maar ze zei niets tegen haar vader. Je sprak je ouders niet tegen in die tijd. Toch zocht ze, zo klein als ze was, een uitweg voor haar boosheid. En wat gebeurde er? Buiten voor het schuurtje

stond een emmer met kalk om het schuurtje opnieuw te witten. Dorien, acht jaar oud, pakte de kwast en kalkte met grote hanenpoten op de buitenmuur:

Huub is vlijtig!

Langzaam lopen we naar de muur. Zou er nog iets te zien zijn? Na al die jaren? Ineens stond ze stil. 'Hier, kijk!' Achter de klimop die tegen het schuurtje groeide, waren grote, vaalwitte uitgelopen kalkplekken te zien. Kalksporen, waarin 'Huub' met de jaren langzaam was verdwenen. Maar Huub is haar altijd diep in haar binnenste bijgebleven. Vandaag kwam hij weer even naar buiten. <

Religieuzen zijn uit ons straatbeeld verdwenen. Dat betekent niet dat ze ook gestopt zijn met werken in de maatschappij. Weliswaar niet meer in groten getale zoals vroeger, maar toch. De zending is onlosmakelijk met religieuzen verbonden. Zij willen Zijn liefde uitdragen tot de laatste snik.

Religieuzen in Nederland anno nu

Zuster Denise en het naailokaal

door Brigitte Lutters

Rond de Sint-Lucaskerk bestaat een actieve initiatiefgroep ('Samen Geloven', genaamd), die zich inzet voor de medemens en meewerkt aan een rechtvaardige wereld. 'Samen geloven' betekent geloven in mensen die elkaar willen ontmoeten, die lief en leed met elkaar willen delen en die respect hebben voor elkaars opvattingen.

De activiteiten die de initiatiefgroep aanbiedt, zijn divers en vinden veelal plaats in de Lucaszaal of -pastorie. Naast naai- en taallessen, zijn er bijvoorbeeld ook meditatieve seizoensvieringen en vredesvieringen. Daarin wordt met vrouwen uit verschillende culturen gevierd dat zij zich willen inzetten voor vrede en willen werken aan een rechtvaardige en liefdevolle wereld.

Zuster Denise achter haar naaimachine

Initiatiefneemster is mevrouw Diny den Biggelaar. Samen met Zuster Rosa [Wigink – Red.] belt ze letterlijk aan bij allochtone families die in de wijk zijn komen wonen. Dat doen zij al bijna 25 jaar. Waren het vroeger met name Marokkaanse en Turkse gezinnen, nu zijn het ook gezinnen uit Somalië, Eritrea, Ethiopië, Ghana, Afghanistan, Oekraïne enzovoorts.

Elke donderdagochtend staat de deur van de parochiezaal aan de César Francklaan 2 vanaf 09.00 uur open voor de Migrantengroep voor vrouwen.

De ontmoeting staat centraal en in de loop van de jaren is er wederzijdse vriendschap en vertrouwen opgebouwd. Ook is er gelegenheid om kleding te maken.

Sinds haar terugkomst uit Congo in 1993, gaat Zuster Denise (86 jaar) wekelijks naar het parochiezaaltje om daar de vrouwen te helpen met het spannen van hun naaimachines en het geven van andere nuttige tips, die zij als costumière kan geven. Zij is niet de enige, een groep van minstens tien vrouwen zette zich als werkgroep in, ieder met gebruikmaking van haar eigen expertise.

Zuster Denise, alsook Zuster Rosa, weten als missionarissen, wat het betekent om vreemdeling te zijn en hoe belangrijk het is om contact te krijgen met anderen.

Met veel geduld leert Zuster Denise de vrouwen hoe zij op hun eigen naaimachine uit de voeten kunnen. Een coupeuse helpt de vrouwen met de patronen en men helpt elkaar waar men kan.

Als de vrouwen op donderdagochtend binnen komen, wordt er eerst koffie gedronken. Het gebeurt niet zelden dat één van hen wat

Goed voorbeeld doet volgen

lekkers meebrengt, vaak traditioneel gebak, vers uit eigen keuken. Er is geen aanvangstijd, want het is niet op de eerste plaats een naailes.

Het contact is het doel, het naaien het middel! <

Volgende keer: Zuster Corrie en het vakantiehuis

Bron:

[http://www.mariajohannes.nl/downloads/Parochie_Kerkvenster_September_2013_web_def%20\(2\).pdf](http://www.mariajohannes.nl/downloads/Parochie_Kerkvenster_September_2013_web_def%20(2).pdf)

(G)een wonder!

Deze twee verhalen gaan over mijn tante Jeanne, Zuster Alphonse van den Eerenbeemt, Zuster van de Choorstraat. De verhalen hóren bij elkaar. Op 30 november 1916 werd mijn tante (een zus van mijn vader) in 's-Hertogenbosch geboren en toen zij 42 jaar was, werd zij uitgezonden naar Congo.

door Joke van der Knaap – van den Eerenbeemt

1. Mashala – Congo

Het zal in de jaren '60 geweest zijn, in Mashala (Congo), in een missiepost van de Zusters van de Choorstraat.

Het is een angstige en beklemmende tijd, want overal maken gewapende rebellen de streek onveilig. Zo ook rond Mashala waar mijn tante, Zuster Alphonse, de leiding heeft over een uitgebreide missiepost, met een klein hospitaal, een schooltje en een tehuis voor oude vrouwen. En dan komt het gevaar plotseling erg dichtbij! De zusters worden

naar van te voren afgesproken adressen gestuurd waar ze veilig zijn, maar mijn tante wil blijven op de missiepost.

'Maar Moeder!', 'waarom blijft u alleen achter?!' De zusters zijn bezorgd en begrijpen niet waarom hun Overste geen veilig onderkomen zoekt. Maar haar besluit staat vast: 'Nee, ik blijf hier, ik kan de jonge moeders met hun pasgeboren baby's hier niet alleen achterlaten'.

In de verte is het tumult al te horen, en ja, daar komen de rebellen.

In haar eentje loopt mijn tante, een smalle gedaante, gekleed in een wit habijt, zonder enige bedenkingen, de troep mannen tegemoet.

'Welkom hier, jullie allemaal!', zegt ze. 'Welkom op deze plek waar kinderen van jullie eigen volk geboren worden en hun moeders verzorging krijgen. Welkom hier op de plek waar de kinderen van Congo leren lezen en schrijven!' En met een weids gebaar wenkt ze de stomverbaasde kerels mee.

'Jullie eigen mensen zijn hier!' 'Mijn familie woont ver weg en daar hoop ik op een dag weer naar terug te kunnen, maar hier is jullie volk!' En ze gaat de mannen voor, ze toont ze de schriftjes van de kinderen en leidt hen langs het huis van de pasgeboren kindjes.

Achteraf blijkt dat dit de enige missiepost was, waar niets is gebeurd.

Een moment van persoonlijke moed en genade!

2. Nuland – Nederland

Mijn lieve tante Jeanne, Zuster Alphonse, wordt vandaag, 30 november 1996, 80 jaar. Haar jaren van werken liggen ver achter haar en ze lijdt aan de ziekte van Alzheimer. Haar familie is uitgenodigd in Nuland. De tafel in de eetzaal is mooi gedekt. Bleek en zeer smal zit zij in haar rolstoel.

Dan komt, wat later dan de rest, een grote neef binnen, die joviaal zijn armen om haar schouders legt. Tante schrikt en begint te beven als een rietje.

‘Ze kómen! Ze kómen!’, roept ze vol angst.

Uit het niets stapt een broeder naar voren, hij is gekleed in het wit, en hij loopt naar tante Jeanne. Hij pakt haar bevende handen vast en zegt: ‘Ge bent hier veilig Alphonse, ge bent hier veilig’. Zijn woorden en zijn stem stellen haar direct gerust.

Het feest gaat verder. We kennen inmiddels de naam van de broeder, het is pater Norbertijn Wout Pulles. We zijn allemaal onder de indruk van de plotselinge angst van tante Jeanne, maar we zijn vooral onder de indruk van waar we zojuist getuige van waren: de

Kracht van Liefde! We zagen het met onze eigen ogen toen Pater Wout, Zuster Alphonse met zijn hand en zijn hart (aan) raakte.

Mijn, onze, dappere tante-missionaris woont al weer lang in het hart van de Vader, en ook haar ‘goede herder’, Pater Pulles, is recent overleden¹. Met dankbaarheid in mijn hart, vierde ik zijn uitvaart mee. De abdijkerk in Heeswijk was overvol! ‘Geen wonder’, dacht ik. <

¹ Wout Pulles o.praem, oud pastoor van Berlicum, overleed op 3 september 2015, op 93-jarige leeftijd. Van september 1996 tot begin 2007 was hij rector op Sint Jozefoord in Nuland.

Het *Brabants Dagblad* schreef het volgende over hem:

(...) Zelfs voor niet-gelovigen was hij bijna twintig jaar na zijn pensionering voor veel dorpsgenoten nog steeds het gezicht van de kerk. Dat heeft alles te maken met zijn levensfilosofie: mensen zijn belangrijker dan regeltjes. Over zaken als abortus, scheiding en het homohuwelijk dacht hij heel wat liberaler dan menig vakbroeder (...).

Geboren op
8 juni 1926 te Eindhoven.
Overleden in zijn woning
te 's-Hertogenbosch
in de nacht van
29 augustus 2015.
Hij was ruim 40 jaar
onze voorganger.

Mgr. Drs. Johan A.A. van Laarhoven

Officier in de Orde van Oranje Nassau

Curriculum Vitae

- Priester gewijd voor het bisdom 's-Hertogenbosch op 19 mei 1951;
- Kapelaan te Waalwijk/Baardwijk 1951-1953;
- Leraar Klein Seminarie Beekvliet te Sint-Michielsgestel 1953-1956;
- Studie moraaltheologie te Rome 1956-1959;
- Professor moraaltheologie op het groot Seminarie te Haaren 1959-1966;
- Vicaris-generaal van Bisschop Jan Bluysen 1966-1985;
- Vice-officiaal van de kerkelijke Rechtbank van het bisdom 's-Hertogenbosch 1985-1991;
- 40 Jaar voorganger bij de Congregatie DMJ;
- Voorzitter van het Curatorium van de Theologische Faculteit te Tilburg.

'Onze' Vicaris van Laarhoven, zoals wij – de Zusters van de Choorstraat – hem altijd zijn blijven noemen, heeft in ruim 40 jaar heel veel voor ons betekend.

Voor een goed begrip van het onderstaande moeten we even teruggaan in de tijd, in de geschiedenis van de Congregatie.

Na pastoor Heeren werd de functie van directeur, ook wel ‘medehelper of raadsman van de vereniging’ genoemd, gekoppeld aan die van vicaris-generaal van de bisschop.

Na het overlijden van Mgr. Oomens op 20 november 1971 nodigde Mgr. Bluysen het Bestuur van de Congregatie uit om te overleggen over de opvolging van een directeur. Uit het gesprek bleek dat Monseigneur liever niet had dat Mgr. van Laarhoven daarvoor gevraagd werd in verband met de vele werkzaamheden voor het bisdom.

Tegelijk werden vrouwen mondiger en werden ook de zusters geacht zelf te kunnen besturen. Het Bestuur stelde toen wel adviseurs aan, maar de behoefte aan een eigen voorganger bleef.

Enkele maanden later was er weer een gesprek met het bisdom. En toen bleek dat Mgr. van Laarhoven zelf al te kennen had gegeven dat hij heel graag in onze kapel de Eucharistie met de zusters zou willen vieren. Hij wilde ook graag bij het pastoraat betrokken blijven. En daar hebben wij de rijke vruchten van mogen plukken in al die jaren!

Mgr. Van Laarhoven en Mgr. Bluysen

Diaken Henk Degen die tijdens de uitvaart de overweging hield, haalde naar voren dat onze Vicaris in verschillende inleidingen zeven kenmerken van pastoraat noemde:

1. Pastoraat is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle gelovigen, geen exclusief (voor)recht van de gewijden; ‘de sacramenten van doop en vormsel zijn in principe even waardevol als die van de priesterwijding!’ (zo omschreef zijn broer, pater Sjef, de droom van Johan).
2. Pastoraat van de hartelijke uitnodiging, niet van de autoritaire dwingelandij.

3. Pastoraat van de dienstbaarheid, niet van de arrogante macht.
4. Pastoraat als warme nabijheid aan gewone mensen, niet aan een 'elite': in de kerk is ieder gelijk; warme nabijheid, dus geen hautaine kille afstandelijkheid van bovenaf.
5. Pastoraat steeds gebaseerd op deskundigheid die voortdurend gevoed dient te worden in een 'éducation permanente'.
6. Pastoraat dient geïnspireerd te zijn door de Pastor bij uitstek, de Goede Herder, Jezus van Nazareth.
7. De ware pastor kan alleen gedijen wanneer hij de vriendschap in zijn bestaan hooghoudt en viert.

Dit alles zegt genoeg om te weten hoe rijk wij – de zusters – al die jaren met hem zijn geweest en wij hoorden ook dat Vicaris van Laarhoven zich in deze ruim veertig jaren heel gelukkig heeft gevoeld en zich door de vrouwelijke wijsheid van de zusters heeft laten leiden. Hier lag het hart van zijn priesterschap, hier was hij pastor in hart en nieren. Zijn vriend Henk zei dan ook: 'Zusters, wat zult u hem missen!'

In de afscheidsviering gingen ook zijn twee priesterbroers voor. Pater Sjef van Laarhoven hield het welkomstwoord en zei onder andere:

'De periode in zijn leven waarin Johan het meest zich zelf kon zijn, was de periode waarin hij vicaris-generaal bij Mgr. Bluysen was. Samen droomden ze van een Kerk, bescheiden, zonder veel macht: macht lokt immers machtsmisbruik uit; zij droomden van een Kerk waar het sacrament van het doopsel en vormsel niet minder gewaardeerd worden dan het sacrament van het priesterschap, zij droomden van een Kerk waar toegewijd niet minder belangrijk is dan gewijd, een Kerk waar luisteren en overleg, geven en nemen niet minder invloed hebben dan beslissingen van bovenaf; zij droomden van een kerk waarin man en vrouw, ongehuwd en gehuwd in de geest van het evangelie geroepen worden tot dezelfde verantwoordelijke taken; een kerk waar de werken van barmhartigheid niet minder het gezicht van de kerk bepalen, dan het bewaken van de juiste leer; zij droomden van een Kerk waar oog hebben voor individuele situaties niet minder belangrijk is dan het handhaven van algemene wetten.

Mgr. Bluysen en Johan droomden niet alleen van zo'n Kerk, ze gebruikten ieder hun eigen specifieke talenten om deze droom werkelijkheid te laten worden; niet van bovenaf, maar via de vele wegen naar de ene Weg. Kardinaal Alfrink vatte deze weg als volgt samen: 'Respect voor de eigen geloofsweg van de mensen, het

geloofsproces op zoek naar de Heer. Als je in mensen gelooft, kunnen mensen tot geloof komen'. Helaas verhinderde de ziekte van Mgr. Bluyssen verdere realisering van hun visie.

Mgr. Bluyssen en vooral ook Johan werden heel onaangenaam getroffen, doordat de opvolgers van Mgr. Bluyssen een andere droom en een andere visie hadden. Het is voor Johan een trauma geworden, waar hij tot op het laatste moment aan geleden heeft.

Nu wij Johan voor de laatste keer in ons midden hebben, gedenken wij vol dankbaarheid zijn inzet voor de Kerk, jarenlang. Wij doen dat op de plaats waar hij talloze malen de Eucharistie gevierd heeft, samen met de zusters.

Het boekje dat wij gebruiken is door hem zelf samengesteld, wij hebben er niets aan veranderd'.

En wij, de Zusters, zijn heel dankbaar dat wij onze Vicaris al die jaren in ons midden mochten hebben, dat hij vanuit onze kapel en op ons kerkhof in Nuland begraven wilde worden. Dat hij van onze Congregatie kon zeggen: 'De Zusters van de Choorstraat weten wat feestvieren is!' Maar bovenal: dat hij ons leerde: **Het Licht door te geven!**

Bij U is de bron van het leven
en in Uw licht zien wij het licht.

(H. Oosterhuis)

AGENDA

UITGAANSTIPS

- In **Bierbrouwerij De Koningshoeven in Berkel-Enschot** kunt u terecht voor een lunch gecombineerd met een goed glas bier.
Dagelijks geopend van 12.00 uur tot 17.00 uur. Reserveren niet nodig.
Eindhovenseweg 3 5056 RP Berkel-Enschot. Telefoon 013-5358147, na 17.00 uur en in het weekend: 013-572 26 50
www.latrappetrappist.com
- **Theater aan de Parade – Dick Swaab**
Maandag 7 maart 2016, 20.00 uur verzorgt hersenprofessor en bestsellerauteur Dick Swaab een college op zijn geheel eigen wijze: stellig, betrokken, uitgesproken en spraakmakend. Swaab is een grote naam in de wetenschap. Hij is hoogleraar, schrijver, neurobioloog én Zomergast 2011 (VPRO). Na een leven lang onderzoek naar de werking van het menselijk brein is Swaab dé autoriteit.
Hoe zit dat nou precies met de hersenen van pubers, wat gebeurt er als je verliefd bent, en valt homoseksualiteit te verklaren, en wat gebeurt er wanneer alzheimer toeslaat? De zin en onzin van therapie, antidepressiva en alternatieve geneeswijzen, agressie, moreel gedrag en geloof, meditatie: alles komt aan bod in dit theatercollege. Na dit theatercollege begrijpt u beter waarom u bent wie u bent.
Goed om te weten: Dick Swaab doneert zijn honorarium aan het Nederlands Instituut voor Neurowetenschappen voor het onderzoek van zijn promovendi.
Tickets € 29,50. Reserveren kan via www.theateraandeparade.nl of telefonisch: 0900 3372723

LEESTIPS

- **Gewoon God** door **Toon Hermans** en **Mieke Mosmuller**
In januari 1995 ontmoette Toon Hermans de arts en auteur Mieke Mosmuller. Na de eerste ontmoeting vond Toon in haar een gesprekspartner met wie hij in talrijke sessies zijn twijfels, zijn zekerheden, alles wat hem bezighield besprak. Op basis van die dialogen schreef Mieke Mosmuller dit boek.
Toon Hermans zei hierover bij het verschijnen in 1998: Als ik nu lees wat zij ervan heeft gemaakt, komt het mij voor, dat het een soort biecht is die ik gesproken heb. Waarin ik mij heb laten gaan, dan weer eens gelukkig, dan weer vertwijfeld. Altijd met de hoop in het hart dat ik met wat ik gezegd heb mensen kan bereiken die daar iets aan hebben. Al jaren krijg ik brieven van zoekende mensen. Mensen die gelukkig zijn, mensen die geen uitkomst meer zien. Ik denk dat zij mij de moed hebben gegeven om deze openhartigheid te tonen.
€ 14,50 ISBN: 9789075240214
- **Het vogelalfabet** door **Fanie Naudé**
Het vogelalfabet is een hoogtepunt in de Afrikaanse literatuur, met terugkerende elementen als muziek, vertrek en reizen, sprookjes en mythen, ziekte en dood, vergeten en onthouden, gevoel en verstand.
Als migrerende vogels trekken de personages in deze verhalenbundel rusteloos over de wereld: een muzikante reist drie continenten af om haar broers en zussen te zien, in een kunstenaarswoning in Milaan wordt een van de laatste futuristische lawaaimachines getoond, en een man volgt zijn minnaar via Londen en Berlijn tot op een vervallen kasteel.
In *Het vogelalfabet* komen hun verhalen samen; allen zijn op zoek naar naar troost, acceptatie, succes en liefde. Verschijnt 15 januari 2016.
€ 22,50 ISBN: 9789057597404

COLOFON

Vierenveertigste jaargang,
Nummer 4,
December 2015

De Heeriaan is een uitgave van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph (Zusters van de Choorstraat). Het blad verschijnt viermaal per jaar in de maanden maart, juni, september en december en wordt in een oplage van 500 exemplaren onder relaties verspreid.

Redactie:

Brigitte Lutters (hoofdredactie)
b.lutters@congregatiedmj.nl
(073) 6904 623 (rechtstreeks)

Anne-Marie Coopmans
archief@congregatiedmj.nl

Zuster Veronie Franken
v.franken@cdmj.nl

Zuster Til Lagerberg
t.lagerberg@cdmj.nl

Ton Vogel
vogel-bots@home.nl

**Kopij voor de volgende
Heeriaan uiterlijk inleveren
op 20 januari 2016.
De voorjaarseditie ligt rond
20 maart 2016 op uw deur-
mat.**

DANK - DANK - DANK
Wij willen iedereen die een
bijdrage heeft geleverd aan
de totstandkoming van de
Heeriaan in 2015 enorm
bedanken. We hopen dat we
ook in 2016 weer een beroep
op u mogen doen.

Redactie Heeriaan:
Brigitte, Veronie, Til,
Anne-Marie, Ton

LEES- ÉN LUISTERTIP

- **Maar één ging er zingen** (boek en cd)
Een muzikale biografie van Floris van der Putt (1915-1990). Floris van der Putt was priester en een belangrijk componist van kerkmuziek en volksliederen. In het midden van de jaren '60 kwam de rooms-katholieke liturgie in het Nederlands. Van der Putt begon toen aan een oeuvre van Nederlandstalige gezangen voor de liturgie. Heel bekend is *Niemand leeft voor zichzelf*. Mogelijk heeft hij zijn *Markusmis* opgedragen aan de Congregatie DMJ. Hij schreef talrijke acclamaties en recitatieven en zette een honderdtal prefaties op muziek, evenals de lijdensverhalen van de evangelisten. Zijn volksliederen behoren tot het algemeen cultuurbezit van Nederland. Sommige liederen zijn klassiekers geworden, zoals *Toen den hertog Jan kwam varen*. In deze publicatie worden de ontwikkelingen in zijn muzikale denken beschreven, zowel op het gebied van het volkslied als van de gezongen liturgie.

Auteur Anton Vernooij (*1940) was van 1969 tot 1997 docent aan het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek en het Conservatorium in Utrecht, daarna tot 2005 bijzonder hoogleraar Liturgische Muziek aan de Universiteit van Tilburg. Hij publiceerde talrijke hymnologische artikelen over religieuze en liturgische muziek.
€ 34,95 ISBN 9789089720986

LUISTERTIP

- **And winter came – Enya**
Winterwarmte stroomt uw huis binnen met deze Keltische muziek en zang van de Ierse zangeres Enya.
€ 20,99 EAN 0825646933068

KIJKTIP (DVD)

- **Rituals: reis om de wereld in 80 geloofsculturen**
Wereldwijd zijn mensen, samenlevingen en religies dagelijks bezig om in contact te komen met de spirituele wereld. In deze prestigieuze achtdelige BBC-serie reist de charismatische priester Pete Owen Jones een jaar lang door zes continenten om tachtig bijzondere en soms bizarre ceremonies te onderzoeken en de mensen en overtuigingen erachter te leren kennen. De reis voert van de schitterende bergen in Henan in West-China waar taoïsten onsterfelijkheid nastreven tot een spirituele seance in het zonnige Florida. Onderweg wordt steeds helderder dat waar we ook zijn en welk geloof we ook aanhangen, we allemaal rituelen nodig hebben.
Vanaf € 25,99 EAN 8717306273442

DE HEERIAAN
WINTER 2015